

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת בחוקתי תשע"ה שנה ד' גליון 186
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: להרגיל את אבריו לעשיית רצון ה'

"לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך" מכיון שאסור לאכול בשעריך, אז גם "לא תוכל", כי הפעולה לא יכולה להיות בנגוד לדין התורה.

וכמו שהביא בספר אפריון (להגאון רבי שלמה גאנצפריד זצ"ל פרשת וירא) בשם הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זי"ע, לפרש את הפסוק (וירא כ"ב, י') "וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו", כי אברהם קידש את כל אבריו עד שלא היו מסוגלים לעשות רק את מצוות השי"ת, ומכיון שלא היתה מצוה לשחוט את יצחק אלא רק להעלותו על גבי המזבח (רש"י שם פסוק י"ב), לכך הוצרך אברהם להתאמץ לשלוח ידו בכח. ע"כ.

ובדרך זו ביאר הגאון רבי נתן אדלר זצ"ל (רבו של החת"ס שעליו מסופר שלא היו לו שום כתבים של חידושי תורה שלו, שאל אותו תלמידו החתם סופר: מורי ורבי! למה אינך כותב את חידושי התורה שנתחדשו לך למען יעמדו ימים רבים? השיב לו מורו ורבו רבי נתן אדלר: שכל ההיתר לכתוב חידושי תורה שזה בגדר תורה שבעל פה, הוא כפי שהגמרא אומרת בגיטין דף ס. שרבינו הקדוש דרש "עת לעשות לה' הפרו תורתך", שהחלו לשכוח את התורה הקדושה, אולם כל ההיתר הזה לא נאמר לגבי, כי אני לא שוכח את מה שאני לומד) את דברי חז"ל בשבת (קכז): אמר רב יהודה אמר רב: גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה דכתיב "ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור" וגו'. ומקשים העולם: דהא דאנו לומדים דגדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה זהו מאברהם אבינו אולם מהיכן אברהם אבינו ידע זאת? ותל' ר"נ אדלר זצ"ל בס' תורת אמת פ' וירא: דהנה ידוע שאבריו של אברהם אבינו היו בעצמם רצים למצוה ששייך לו, והנה תיכף כשבאו המלאכים היה רץ אברהם לקראתם כמו שנאמר: "וירא וירץ לקראתם", דהיינו שראה זאת שרץ אחריהם, ובזה "וירא" לשון הבנה, שיפה עשה בזה ועל כרחך שגדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה.

מסופר על החזון איש, שכשלא אכל את הביצה שהרבנית הגישה לו, היתה הרבנית אומרת, אם תפתחו את הביצה תראו שיש דם בפנים.

ולא מפני שהחזון איש ידע שיש בביצה דם, ולכן לא אכל, אלא כיון שהוא הרגיל את אבריו שלא לעשות משהו נגד רצונו יתברך, אז פתאום הוא הרגיש שלא מתחשק לו לאכול את הביצה. והרבנית ידעה זאת ולכן אם החזו"א אינו רוצה לאכול סימן שיש בעיה בכשרותה של הביצה.

על הפסוק הפותח את פרשתנו "אם בחוקתי תלכו", כותב המדרש על כך: "הדא הוא דכתיב: חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך. אמר דוד: רבונו של עולם! בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר: למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות".

ה"כלי יקר" מבאר באריכות את הדברים. דוד המלך התרגל כל השנים לשבת ולעסוק בתורה עד שרגליו היו מוליכות אותו לבית המדרש בלא כוונה כלל. גם כאשר חשב מחשבות אחרות בראשו, היו רגליו מוליכות אותו – כביכול בעל כרחו – לבית המדרש. וזו הכוונה "אם בחוקתי תלכו". אין כאן ציווי, אלא תיאור מציאות 'תלכו'. שתשבו ותעסקו בתורה יומם ולילה בכל רגע פנוי, עד שתתרגלו שרגליכם יילכו מאליכם לבית המדרש לעסוק בתורה.

אדם חייב להגיע למצב שבו גופו יהיה מורגל לקיים את רצונו יתברך, וגופו לא יהיה מסוגל לעשות משהו, אפילו קטן, נגד רצונו יתברך. וזה מה שאנו מבקשים "ותרגילני לדבר מצוה ואל תרגילני לדבר עבירה", שאני מבקש שהמצוות יהיו עבורי טבע שני, שאני יהיה רגיל לקיים את המצוות, ולא ח"ו שאהיה מורגל לעשות עבירות.

רבינו יונה בפירושו למסכת אבות (תחילת פרק ד') מסביר את ההבדל בין "מצוה גוררת מצוה" ל"שכר מצוה מצוה". והוא מסביר, כי "מצוה גוררת מצוה", היינו כשאדם מקיים מצוה, נעשה טבעו מורגל לקיום המצוות, ולכן טבעו נגרר לקיים עוד מצוות. וכן להיפך ח"ו, אם נכשל בעבירה טבעו נמשך לרע, ונעשה לו קל יותר לחטוא שוב. והפירוש של "שכר מצוה מצוה" הוא רוחני, היינו שהמקיים מצוה אחת לא רק שטבעו נהפך לטובה ונמשך לטוב, אלא שגם המצוה המלאך של המצוה עומד בפני בית דין של מעלה, ומתפלל ומבקש אותו אדם יקיים עוד מצוות.

נאמר בפרשת ראה: "לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך..." (וי"ב, י"ז). ודרשו על כך בספרי: רבי יהושע בן קרחה אומר: יכול אתה אבל אינך רשאי, כיוצא בדבר אתה אומר: "ואת היבوسی יושב ירושלים לא יכלו להורישם". יכולים היו אבל אינם רשאים.

אם כן אם יכולים לאכול רק שאינם רשאים, למה כתוב לא תוכל?

אלא מסביר החוזה מלובלין: אדם מישראל צריך שיהיה גופו כל כך מזוכך ומורגל במצות ה', שכל מעשה מצוה צריכה להיות פעולה אינסטינקטיבית רגילה שלא יוכל להיזי אבר בניגוד למצוות ה'. ואילו לדבר מצוה יפעל מיד ללא שהיות, לכן כתוב

כך גם מסופר על החפץ חיים, שפעם הגישה לו אשתו דגים. אמר לה: למה את נותנת לי דגים שריחם רע? הם אינם טריים:

אמרה לו: מה זאת אומרת לא טרי, הרי רק היום קניתי אותם מן השוק.

אמר לה החפץ חיים: ובכל אופן, חש אני שמהדגים אלו נודף ריח רע, ספרי לי כיצד בדיוק קנית אותם.

סיפרה לו הרבנית, שהיא הלכה ביחד עם עוד שכנה לקנות דגים, בחנות ראו דג גדול והחליטו לקנות אותו בשותפות, חצי לכל אחת. כשהגיעו הביתה השכנה בדיוק היתה צריכה ללכת לאיזה מקום לפני שהספיקו לחלק בנייה את הדג, הרבנית המתינה זמן מה, וכשראתה שאינה מגיעה לקחה סכין וחצתה את הדג לשניים, את החצי הגדול שמרה לשכנה, ואת החצי הקטן נטלה לעצמה.

אמר החפץ חיים: עכשיו הכל מובן, בשו"ע נפסק להלכה שכששותפים חולקים ביניהם את הרכוש, החלוקה צריכה להיות בפני שניהם. אתן שתיכן הייתן שותפות בדג, וכיון שהחלוקה לא נעשתה בפני השכנה יש בכך משום חשש גזל, אותו חשש גזל גרם לי להריח שהדג מסריח.

כמו כן מסופר על האור החיים הקדוש ז"ל, שהיה לו מלחמה גדולה נגד הקראים, [מקור השם "קראים" מן המילה מקרא. הקראים הנם יהודים הרואים את תורתם אך ורק במקרא תורה שבכתב ולא בתורה שבע"פ. הרדב"ז שהיה רב במצרים ושם היתה קהילה גדולה של קראים, קרא עליהם: הקראים אינם מתאחזין (והוא על משקל מה שאמרו חז"ל במו"ק כב, שהקורע על מיתת אביו ואמו אינו מאחה לעולם). בשנות ה-50 לאחר חשיפת רשת הריגול היהודית במצרים (שמחצית מחבריה היו יהודים קראים - בהם גם מי שנדון ע"י המצרים למוות והוצא להורג משה מרזוק), החלה העלאת היהודים הקראים ממצרים לישראל].

בזמן שהאור החיים הקדוש התגורר בירושלים, גזרו השלטונות גזירות קשות על היהודים, וחכמי ירושלים התכנסו ביניהם לטכס עצות לבטל את רוע הגזירה, והתכנסו בבית הכנסת של הקראים שבירושלים, משום שהיה במקום נסתר, ולא יוכלו להלשין לשלטונות על קיום אסיפה זו, וגם האור החיים ז"ל הוזמן לאסיפה זו, והקראים ביקשו לגרום צער לאותם חכמים, ולקחו את ספר הרמב"ם והטמינו אותו תחת המדריות, כדי שהחכמים שירדו במדריות ידרכו על ספר הרמב"ם, שהרי הרמב"ם מבוסס גם על תורה שבעל פה, והם הרי לא האמינו בתורה שבעל פה, ולכן ביקשו לרמוס ולבזות את התורה שבע"פ, וכאשר האור החיים ז"ל התחיל לרדת במדריות, מיד נעמד במקומו ולא הלך וכשחיפשו תחת המדריות מצאו את ספר הרמב"ם מונח שם למרמס תחת תלי העולים ויורדים במדריות, ומן השמים השגיוח שלא יכשל האור החיים הקדוש בבאיון ספר הרמב"ם ח"ו, ומשום אותו מעשה קילל אותם שלעולם לא יהיה להם מנין, ובאמת מאז והלאה לא היה להם מנין, ואם אירע שהיו עשרה אנשים יחדיו, מיד מת אחד מהם. ועונש כל כך חמור מגיע להם, משום דאיתא בגמרא (שבת קיט): כל המבזה תלמוד חכם אין רפואה למכתו, והיות שבאז את הרמב"ם, שוב אין להם רפואה עד עצם היום הזה.

הבה נתחזק ונרגיל את גופינו רק לעשיית רצון ה', ובזה נזכה לכל הברכות הכתובות בפרשתנו.

להתענג בתענוגים

מערכת טלפונית לשמיעת שיעוריו של הרב איתי חיים בן אהרן שליט"א

חייגו: 0504133783

לשמיעת שיעורים על פרשת בחוקתי הקש: 1392

ערב ר"ח סיון:

כתב השל"ה הקדוש (ענייני תפילה וקריאה בס"ת) וז"ל: חל עלינו חובת התפלה ובקשה להשם יתברך בכל צרכינו, כי הכל מאתו יתברך, על כן בכל מה שיצטרך האדם בכל עת ובכל שעה, ירגיל על לשונו תפלה קצרה להשליך על ה' יהבו. ובעת הפעולה יאמר בכל צרכיו לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, רבון העולמים הצליח דרכי כי מאתך הכל וכו'. וביותר צריך זירוז להתפלל שיהיה לו זרע כשר עד עולם, ואגב כל צרכיהם וחיוגם, מה' יצא הדבר. **ולבי אומר שעת רצון לתפלה זו בערב ראש חודש סיון, הוא החודש שבו נתנה התורה, ואז נקראים בנים לה' אלקינו.** וראוי לישוב בתענית ביום ההוא הוא ואשתו, ויתעוררו בתשובה ויתקנו כל ענייני הבית איסור והיתר וטומאה וטהרה וכל העניינים, ויתנו צדקה לעניים הגונים. ואם אפשר לבעל להתענות אז הפסקה מה טוב ומה נעים, ועל כל פנים יהיה תענית גמור ככל דיני תענית צבור. וזו הנוסחא של התפלה וכו'.

בספר פרקי השנה (פרק ל"ב) מביא בשם אחד הפוסקים, טעם אחר לצום והתענית ביום ערב חודש סיון, מחמת שהעולם נידון בחג השבועות על התורה שניתנה בו, לכן צריך להתענות קודם לכן, כדי לעשות תשובה על מה שביטל מהתורה.

ראש חודש סיון:

א. כתב בן איש חיל (ח"ד, דרשת כלה א'): הנה בכל שנה ושנה בבוא הזמן הזה מר"ח סיון ועד חג השבועות יתעורר הדבר להיות כבראשונה ובכל שנה כשיזכו ישראל, יוכלו לעשות באלו הימים אותה הבחינה ממש שעשו אבותינו במתן תורה ובלבד שיהיו מוכנים כאשר הוכנו אבותינו. ולכן הירא את ה' יכין עצמו מר"ח ואילך. וזה פירושו של הפסוק (יתרו י"ט, א') "בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני", פירוש, שתחשוב תמיד שהיום הזה באו כאילו כל שנה מחדש, ובזה תקנה יראת ה' לחיים.

ב. על יום ר"ח סיון כתב האור החיים הקדוש (פרשת יתרו פרק יט פסוק ב) "ויסעו מרפידים", קשה למה איחר המוקדם, כי פסוק זה היה לו להקדים קודם פסוק שלפניו שאמר באו מדבר סיני, ואולי שהוא על דרך אומרם (ב"ר נה ח): אהבה מקלקלת השורה להקדים המאוחר, שלהיות כי הוא זה יום המקווה לבורא, לתורה, לעולם, לעליונים, ולתחתונים, ומיום הבריאה הם יושבים ומצפים מתי יבואו בני ישראל מדבר סיני, לזה כשהגיעו שמה לא עצרו כח לספר סדר הדבר, ותיכף קדמה ההודעה באומרו ביום הזה באו וגו', הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק, ושמחו שמים וארץ, כי זה הוא תכלית הבריאה ותקוטה, ואחרי כן חזר הכתוב להודיע פרטן של דברים.

על כן זה היום אשר אנו באים מדבר סיני בכל שנה ושנה, הלא הוא יום ראש החודש השלישי, ביום הזה מתחיל היחור הגדול והנפלא "הניע חשוק ונחשק לחושק וחשוק ושמחו שמים וארץ כי זה הוא תכלית הבריאה ותקוטה".

ומן הראוי לקיים החל מהיום הקדוש ראש חודש את דברי הספה"ק עבודת ישראל (ענייני שבועות) וז"ל: ולזה צריך כל אדם כשבא ראש חודש סיון עד חג השבועות לקרות באותו עסק התורה ולהמשיך לו זה הקדושה שנתגלה ביום הזה. ע"כ.

וכן כתב בספה"ק זרע קודש להרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ז"ע וז"ל: הנה ראש חודש סיון באו ישראל למדבר סיני ובא להם אז הכח הקדושה שיוכלו לומר נעשה ונשמע אח"כ בלב שלם, כי אמרו ז"ל יצרו של אדם מתגבר וכו' ואלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו, **וזה העזר אלקי בא להם תיכף בראש חודש** וזהו שנאמר: "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו", רק שרצה ית' שיוציאו ישראל מכת אל פועל, זה העזר שאמרו בפה "נעשה ונשמע" שיחזיק לנו ית' טובה על זה שאמרנו נעשה ונשמע. וכו'.

אם כן, מן הראוי לנצל מיום ראש חודש להגביר חילו הן בלימוד התורה והן בריבוי תפילה ודמעות שיזכה לקבלת התורה באמת.

כי ההכנה הראויה והאמיתית הנצרכת ליום הגדול של מתן תורה הוא לימוד תורה ותפילה, וכמו שכתב בספה"ק מאור ושמש (פרשת במדבר) וז"ל: ... וזהו כונת הספירה לתקן המידות מאחת לאחת עד יום הקדוש המוכן לקבלת התורה. ועל ידי התאמצות גם בתפלה יתגלו האורות העליונים. כי מי אשר אינו עוסק בתורה ובתפלה בדחילו ורחימו, לא יכול לבוא לתכלית השלימות לקבל הארה הגדולה אשר אנחנו מקוים אליה ביום הקדוש הבא, ודוקא על ידי שניהם התורה והעבודה זו תפלה. ע"כ.

ג. בספר הקרוש "בית אהרן" מובא שהעיקר זה העמל לעמול בעבודה להכין עצמו כראוי, וז"ל: בר"ח סיון דיבר הרבה מהכנת חג השבועות הקדוש, ואמר, כי יש כמה אנשים שנכשלים בזה שמחפשים קודם להשיג חיות ואור, וכשרואים שאין זאת עמם, נופלים ומעורבבים בלבם. אבל האמת אינו כך, רק צריך לעמול בעבודתו, וזאת יבא לו ממילא.